

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Kocourka a soudkyň Evy Šonkové a Sylvie Šiškeové v právní věci žalobce: **S. A.**, zast. Mgr. Jindřichem Skácelem, advokátem, se sídlem Zachova 4, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 6. 2023, č. j. OAM-519/ZA-ZA11-ZA04-2023, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 8. 2024, č. j. 22 Az 27/2023-38,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 8. 2024, č. j. 22 Az 27/2023-38, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalobce je státním občanem Arménie. Dne 24. 4. 2023 podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Dne 27. 4. 2023 poskytl údaje k podané žádosti (dále jen „poskytnutí údajů“). Tvrdil, že z Arménie odcestoval v roce 2012 nebo 2013. Nejdříve odjel do Moskvy, kde zůstal asi rok. V Ruské federaci se seznámil s ženou ukrajinské státní příslušnosti, se kterou se následně přestěhoval na Ukrajinu. Žalobce zde pobýval až do invaze vojsk Ruské federace. Dne 12. 3. 2022 přijel s družkou do České republiky. Při poskytnutí údajů žalobce dále uvedl, že ztratil cestovní doklad během svého pobytu v Moskvě. Až do odjezdu z Ukrajiny žádný jiný cestovní doklad neměl, protože byl v Arménii v pátrání. Na arménském zastupitelském úřadě na Ukrajině si obstaral náhradní cestovní doklad s platností na dobu jednoho měsíce. S náhradním cestovním dokladem pak cestoval z Ukrajiny přes Slovensko do České republiky.

[2] Žalobce uvedl při poskytnutí údajů dva důvody pro udělení mezinárodní ochrany. Prvním je obava z možných důsledků svévolného ukončení služby v armádě. Žalobce

nejprve absolvoval základní vojenskou službu a následně zůstal pracovat v profesionální armádě. Měl pracovat na pozici školitele. Během eskalace válečného konfliktu o Náhorní Karabach v roce 2016 arménské orgány požadovaly, aby se jej žalobce aktivně zúčastnil jako odstřelovač. Žalobci bylo oznámeno, že v případě neuposlechnutí rozkazu bude uvězněn. To žalobce odmítl a odjel do Moskvy. Žalobce se proto obává, že pokud by se vrátil do země původu, byl by uvězněn nebo nucen znovu sloužit v armádě. Situace v Arménii je neklidná a hrozí, že v nejbližší době opět vypukne válka. Jako druhý důvod žalobce uvedl, že se nechce vrátit do země původu a přeje si zůstat v České republice společně se svou družkou. Jeho rodiče se staví proti jeho vztahu s družkou ukrajinské národnosti. Rodiče požadují, aby si vzal za manželku Arménku.

[3] Téhož dne (27. 4. 2023) se konal pohovor k žádosti o udělení mezinárodní ochrany (dále jen „pohovor“). Během pohovoru žalobce uvedl, že Arménii opustil asi před dvanácti lety. Dne 5. 9. si koupil letenku do Moskvy. Mělo to být nejspíš v roce 2011, když měla jeho mladší dcera asi dva roky. Žalovaný se dotázal žalobce, jak je možné, že v tento rok opustil Arménii, ale zároveň tvrdil, že sloužil v armádě v roce 2016. Žalobce odpověděl, že si není jistý, kdy Arménii opustil. Žalobce dále uvedl, že asi měsíc poté, co podepsal pracovní smlouvu s armádou, po něm bylo vyžadováno, aby sloužil na hlídce. Žalobce v souvislosti s vojenským konfliktem z roku 2016 uvedl, že z Arménie určitě odjel „před tímto konfliktem“. K odchodu z armády žalobce uvedl, že na hlídce odevzdal proti podpisu zbraň staršímu důstojníkovi. Následně obdržel dva dny pracovního volna, aby si v Jerevanu vyřešil své potíže. Žalobce se měl původně vrátit do armády. Následující den mu příslušníci vojenské policie zavolali a sdělili mu, že pokud se další den nevrátí, bude po něm vyhlášeno pátrání. Ještě ten den žalobce odjel do Ruské federace.

[4] Žalobce v průběhu pohovoru uvedl, že je v současné době v Arménii v pátrání, což mu bylo sděleno na konzulátu Arménie na Ukrajině. Tuto skutečnost však věděl již dříve. Jeho bratr, který žije v Arménii, jej na ni upozornil. Případ měl být osm let vyšetřován arménskou vojenskou policií, která jej následně postoupila arménské státní policii. Policie kontaktovala rodiče žalobce a pokoušela se od nich zjistit, kde se žalobce nachází. Žalobce předpokládá, že pokud by se navrátil do vlasti, policie by mu dala na výběr dvě možnosti. Buď by podepsal smlouvu s armádou, nebo by šel na 10 let do vězení. Pokud by nabídku podpisu smlouvy přijal, šel by sloužit na Ukrajinu nebo do Náhorního Karabachu. Žalovaný se žalobce zeptal, co tímto tvrzením myslí. Žalobce odpověděl, že pokud by šel bojovat na Ukrajinu, nedělo by se tak oficiálně. Byl by nejspíš nucen sloužit v rámci cizineckých legií. Žalobce uvedl, že neví přesně, jak dochází k nucení arménských vojáků bojovat ve válce na Ukrajině. Je si ale jistý tím, že se to děje. K službě v Náhorním Karabachu uvedl, že se zde arménská armáda sice v současné době nenachází, ale napětí mezi Ázerbájdžánem a Arménií neustále eskaluje. Žalobce během pohovoru uvedl, že se pokusil opatřit na podporu svých tvrzení důkazy. Přestože kontaktoval své rodiče, nepodařilo se mu zajistit důkazy o jeho působení v armádě ani o tom, že je v Arménii v pátrání. Žalobce si nemůže obstarat identifikační doklady na arménském zastupitelském úřadu, protože má obavy, že by ho zde zadrželi a uvěznili.

[5] Žalovaný rozhodnutím ze dne 2. 6. 2023, č. j. OAM-519/ZA-ZA11-ZA04-2023 (dále jen „napadené rozhodnutí“), neudělil žalobci mezinárodní ochranu. Žalobcovy obavy v souvislosti s odchodem z armády označil za zcela nevěrohodné. Žalovanému vyvstaly

pokračování

pochybnosti ohledně způsobu, jakým měl žalobce dezertovat. Lze mít důvodné pochybnosti i o tom, zda žalobce vůbec sloužil v profesionální armádě. K tomuto závěru žalovaný dospěl zejména ze zcela nepřesvědčivých údajů o tom, kdy žalovaný opustil svou vojenskou jednotku a kdy opustil Arménii. Žalobce uvedl, že Arménii opustil v roce 2012 nebo 2013, ale zároveň tvrdil, že po něm bylo požadováno, aby se účastnil válečného konfliktu o Náhorní Karabach z roku 2016. Žalobce nedoložil žádný důkaz, který by mohl vyvrátit pochybnosti žalovaného. Nevěrohodně působí i tvrzení žalobce, že pokud by navštívil zastupitelský úřad Arménie, byl by zde zadržen a uvězněn. Když tak žalobce již v minulosti učinil, nic se mu nestalo. Nevěrohodně působí i informace, že by byl nasazen do bojových akcí na Ukrajině, jichž se Arménie neúčastní, nebo v Náhorním Karabachu, kde žádné vojenské operace ze strany arménské armády neprobíhají.

[6] Žalovaný tedy neuvěřil tvrzení žalobce, že mu v Arménii hrozí nebezpečí trestního stíhání z důvodu svévolného opuštění jednotky. Azylový příběh žalobce vyznívá nevěrohodně, nekonzistentně a vykazuje závažné rozpory, které podřývají úvahy o odůvodněnosti jím sdělených obav. Žalobcem poskytnuté údaje indikují, že opustil zemi původu z jiných než azylově relevantních důvodů. Žalovaný odmítl i ostatní uváděné důvody pro udělení mezinárodní ochrany.

[7] Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu ke Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“). Krajský soud žalobě vyhověl rozsudkem ze dne 28. 8. 2024, č. j. 22 Az 27/2023-38, a zrušil napadené rozhodnutí. Podle něj bylo úkolem žalovaného především opatřit takové informace o zemi původu, z nichž bude možné posoudit, zda by žalobci v případě návratu do Arménie hrozilo pronásledování nebo vážná újma. Při soudním přezkumu napadeného rozhodnutí je podstatné to, zda byl žalovaným správně posouzen azylový příběh žalobce jako nevěrohodný. Skutečnosti související s možným nynějším trestním stíháním žalobce by byly podstatné pouze v situaci, kdy by žalovaný a soud uvěřili důvodům, které žalobce přednesl v rámci svého azylového příběhu. Pokud je azylový příběh nevěrohodný, není důvod se zabývat tím, co by žalobci hrozilo, pokud by se vrátil do Arménie.

[8] Podle krajského soudu azylový příběh vykazuje podstatné rozpory, které lze jen obtížně vysvětlit v čase selhávající paměti. Neztotožnil se s žalobcem v tom, že by jeho výpověď obsahovala „marginální rozpor“ ohledně odchodu žalobce z Arménie. V průběhu správního řízení uváděl roky 2011, 2012, 2013 a 2016. V průběhu řízení před krajským soudem rovněž nezaujal jednoznačné stanovisko ohledně roku opuštění Arménie. Z obsahu správního spisu i z provedeného dokazování vyplývá, že žalobce opustil zemi svého původu za relativně dramatických okolností. Proto lze očekávat, že by měl být schopný svůj odchod datovat alespoň do kalendářního roku. Skutečnost, že si žalobce není schopen vybavit rok vycestování, kontrastuje s tím, že s určitostí popsal, kdy a jak si kupoval letenku.

[9] Krom uvedeného jsou ve věci další rozpory. Žalobce tvrdil ve správním řízení, že si letenku kupoval v noci, v řízení před krajským soudem opakovaně tvrdil, že k nákupu došlo odpoledne. Další rozpor se týká délky pobytu v Ruské federaci a s tím souvisejících okolností ztráty dokladů. Není zřejmé, jestli žalobce pobýval v Ruské federaci rok a ztratil doklady tam, nebo v Ruské federaci pobýval dva roky a ztratil doklady na Ukrajině.

[10] K věrohodnosti příběhu žalobce nepřispělo ani to, že detaily ohledně vojenského konfliktu, které různě uváděl, odpovídají konfliktu v roce 2016. Nevěrohodně působí datování zahájení vojenských operací ve spojení s nekonzistentním líčením okolností opuštění arménské armády. Žalobce během poskytnutí údajů uvedl, že důvodem odchodu byl požadavek, aby se účastnil konfliktu v roce 2016 jako odstřelovač, což odmítl, a utekl přímo do Moskvy. Tyto události se měly stát ještě před tím, „než konflikt v dubnu začal“. Oproti tomu během pohovoru uvedl, že po něm bylo požadováno, aby šel na hlídku, což on nechtěl, a proto odešel z armády. Po hlídce měl odevzdat zbraň s tím, že potřebuje vyřešit osobní problémy, a odjel do Jerevanu. Do Moskvy měl odjet až poté, co se o něj začala zajímat vojenská policie.

[11] Krajský soud dovodil, že pokud žalobce skutečně vykonával základní vojenskou službu ve věku od 18 do 20 let, ukončil ji přibližně v roce 2009. Žalobce v řízení před krajským soudem uvedl, že podepsal smlouvu s armádou zhruba 3 až 4 roky poté, co mu skončila základní vojenská služba. Datování odchodu by tak odpovídalo zhruba letům 2011 nebo 2012.

[12] Krajský soud dospěl k závěru, že přestože jsou v azylovém příběhu zjevné rozpory, je potřebné doplnit skutková zjištění. Správní spis zcela postrádá informace o bezpečnostní situaci v Arménii v letech 2011 a 2012, z nichž by bylo možné usoudit, zda se příběh žalobce mohl vůbec udát. Zjištění bezpečnostní situace v zemi v tomto období bude významnou indicií k potvrzení nebo vyvrácení tvrzení žalobce.

[13] Zprávy o bezpečnostní situaci a chování jednotlivých stran konfliktu jsou rovněž podstatné pro závěr, zda Arménie v tomto období páchala válečné zločiny nebo byla podezřelá z jejich páchaní. Toto zjištění je důležité jednak pro posouzení věrohodnosti tvrzení žalobce o rozkazech, které měl jako odstřelovač splnit, jednak pro případné následné posouzení toho, zda mohla být uplatněna ze strany žalobce výhrada svědomí. Pokud se žalobce dobrovolně rozhodl sloužit v armádě, nelze samotnou službu považovat za azylově relevantní důvod, pokud se nejednalo o armádu páchající válečné zločiny. Žalobce sám uvedl, že během základní vojenské služby absolvoval odstřelovačský výcvik, jako odstřelovač vstoupil do profesionální armády a následně odmítl jako odstřelovač sloužit. To vše při vědomí toho, že konflikt o Náhorní Karabach probíhal mezi Ázerbájdžánem a Arménií od devadesátých let minulého století do současnosti.

[14] Krajský soud konstatoval, že jeho závěr o nutnosti doplnění podkladů neznamená, že by žalobce měl být automaticky považován za věrohodného. Bude na žalovaném, aby doplnil správní spis a opětovně posoudil věrohodnost žalobce. Pokud dospěje ke shodnému závěru, tedy že žalobce není věrohodný, bude nadbytečné zabývat se otázkou, jestli je proti žalobci vedeno trestní stíhání a jaké jsou jeho možné následky. V opačném případě bude ale na žalovaném posoudit i tuto skutečnost.

II. Obsah kasační stížnosti

pokračování

[15] Proti rozsudku krajského soudu podal žalovaný (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost, jejíž důvody podřadil pod § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[16] Stěžovatel uvedl, že v průběhu správního řízení nebyla zjištěna celková hodnověrnost žadatele v souladu s čl. 4 odst. 5 písm. e) směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. 4. 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“). Azylový příběh vykazuje závažné rozpory, jež celkově vylučují jakékoliv úvahy o odůvodněnosti jím tvrzených obav. Krajský soud ve svém rozsudku shledal v jednotlivých výpovědích žalobce podstatné rozdíly. Dospěl tak k závěru, že azylový příběh je nevěrohodný. Poté překvapivě a v rozporu se svými předchozími premisami, uvedl, že i přes zjištěnou nevěrohodnost účastníka je v projednávané věci potřebné doplnit skutková zjištění. Krajský soud domyslel skutková zjištění a vyložil možný kontext příběhu, aniž by daná tvrzení vyplynula přímo z výpovědí žalobce. Stěžovatel považuje takové jednání soudu za nepřípustné.

[17] Krajský soud uložil stěžovateli, aby učinil zjištění týkající se bezpečnostní situace v Arménii v letech 2011 a 2012. Pokud i v jejich kontextu shledá azylový příběh nevěrohodným, nemusí posuzovat dopady případného trestního stíhání žalobce. Stěžovatel považuje daný postup soudu za nelogický, zmatečný a nezákonný. Stěžovatel shledal v napadeném rozhodnutí azylový příběh nevěrohodným. Žalobce měl v průběhu správního řízení dostatek prostoru, aby vypověděl, jaké důvody jej vedly k podání jeho žádosti. Krajský soud ve svém rozsudku také konstatuje nevěrohodnost azylového příběhu, ale zároveň stěžovateli ukládá povinnost opatřit další podklady, aby nevěrohodnost opět potvrdil, anebo vyvrátil.

[18] Konstantní judikatura Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“) v případě shledání nevěrohodnosti žadatele neukládá povinnost správnímu orgánu, aby azylový příběh dělil a dopátrával, zda jistá část příběhu by za jistých okolností mohla být věrohodná. Azylový příběh žalobce obsahuje velké množství vzájemných mnohohrstevných rozporů, které se prolínají a kauzálně na sebe navazují v různých kombinacích. Jednotlivé skutečnosti vyvracejí jedna druhou. Stěžovatel v napadeném rozhodnutí zohlednil a zabýval se těmi nejzávažnějšími. Azylový příběh vykazuje natolik závažné rozpory, že v konečném důsledku celkově podřívají úvahy o odůvodněnosti sdělených obav žalobce a indikují, že žalobce opustil zemi původu z jiných než azylově relevantních důvodů. K žádosti žalobce nelze přistupovat jinak než jako k žádosti účelové.

[19] Postup krajského soudu je v rozporu s kvalifikační směrnicí, která v čl. 4 odst. 5 vyžaduje předložení důkazů žadatelem v případě, že z jeho strany nedojde k naplnění podmínek specifikovaných pod písm. a) až e). K tomu ze strany žalobce nedošlo, na což stěžovatel ve správním rozhodnutí výslovně poukázal.

[20] Stěžovatel obstaral značné množství relevantních podkladových informací, z nichž vycházel při posuzování, zda tvrzení žalobce lze považovat za relevantní skutečnosti. Další detailní posuzování kritérií pro udělení mezinárodní ochrany lze v dané

věci pokládat za nadbytečné. Není nutné, aby stěžovatel zajišťoval další informace o Arménii k podpoře či vyvrácení již jednou deklarované nevěrohodnosti žalobce.

[21] Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení kasační stížnosti

[22] Kasační stížnost je přípustná a projednatelná. Vzhledem k tomu, že v předcházejícím soudním řízení rozhodoval specializovaný samosoudce, musí NSS dle § 104a odst. 1 s. ř. s. dále posoudit, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud tomu tak není, odmítne ji pro nepřijatelnost. Kritéria přijatelnosti kasační stížnosti NSS vymezil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, dle kterých je kasační stížnost přijatelná, pokud (i) se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny jeho judikaturou, (ii) se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, (iii) je třeba učinit judikaturní odklon, a (iv) by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[23] NSS v rozsudku ze dne 31. 1. 2007, č. j. 2 Azs 21/2006-59, č. 1143/2007 Sb. NSS, uvedl, že kasační stížnost může být přijatelná, i pokud je podána správním orgánem, a to z důvodu nerespektování judikatury nebo zásadního pochybení krajského soudu. To může spočívat v hrubém pochybení při výkladu hmotného či procesního práva. V těchto případech je kasační stížnost přijatelná, i když nemá dopad na hmotněprávní postavení stěžovatele (správní orgán).

[24] NSS ve shodě se stěžovatelem konstatuje, že kasační stížnost je přijatelná, neboť krajský soud nerespektoval ustálenou judikaturu.

[25] Břemeno tvrzení v řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany stíhá žadatele. Jistá procesní aktivita je ovšem požadována i po správním orgánu, který by měl v průběhu pohovoru vhodně kladenými otázkami zjistit, zda žadatelem tvrzené skutečnosti jsou relevantní pro udělení mezinárodní ochrany, a tvrzení žadatele podle toho klasifikovat (viz rozsudky NSS ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-70, č. 1749/2009 Sb. NSS, nebo ze dne 4. 1. 2018, č. j. 10 Azs 254/2017-40).

[26] Důkazní břemeno je v řízení o udělení mezinárodní ochrany rozloženo mezi správní orgán a žadatele. Správní orgán má povinnost použít veškeré dostupné prostředky k zajištění nezbytných důkazů, včetně informací o zemi původu. Stěžejní význam v tomto typu řízení má nicméně výpověď žadatele. Obecně platí, že žadatel nemá povinnost svá tvrzení prokazovat. Je však na něm, aby poskytl správnímu orgánu pravdivou, úplnou a konzistentní výpověď ohledně svého azylového příběhu. Jelikož často není v možnostech žadatele prokázat svá tvrzení jiným způsobem než vlastní věrohodnou výpovědí, je srovnání skutečností jím uvedených v žádosti a při pohovoru zásadním měřítkem jeho věrohodnosti (viz rozsudek NSS ze dne 18. 1. 2006, č. j. 6 Azs 386/2004-40). Vzhledem k tomu, že žadatel není zpravidla schopen doložit ke svému tvrzení o důvodech odchodu žádný důkaz, musí si být vědom důležitosti informací uvedených před správním orgánem. Ty totiž společně

pokračování

se získanými zprávami o zemi původu posléze slouží jako podklad pro rozhodnutí. Váhavé, vyhýbavé či nepřesné informace, které navíc žadatel v průběhu řízení ještě mění, jsou proto chápány jako účelové, nevěrohodné a pro azylové řízení nedostatečné (viz rozsudek NSS ze dne 23. 8. 2012, č. j. 7 Azs 21/2012-37).

[27] Správní orgán musí v rámci posouzení pravděpodobnosti pronásledování konfrontovat tvrzení žadatele s realitami v zemi jeho původu. Za tímto účelem obstarává relevantní, důvěryhodné, vyvážené, aktuální, transparentní a dohledatelné informace o této zemi. Podklady musí být ověřené z různých zdrojů (viz rozsudek NSS ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008-81, č. 1825/2009 Sb. NSS). Povinností správního orgánu je, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele vyvracejí či zpochybňují (rozsudek NSS ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004-57). Rozsah této povinnosti správního orgánu však ovlivňuje mimo jiné konkrétnost tvrzení žadatele a jejich věrohodnost, jejíž nižší míra může vyplývat například z rozporů ve výpovědích (viz rozsudek NSS ze dne 14. 9. 2023, č. j. 10 Azs 122/2023-23).

[28] Ani maximální úsilí žadatele a správního orgánu však nemusí být vždy úspěšné a řadu tvrzení žadatele nebude možné nijak doložit ani vyvrátit. Pro taková tvrzení se obecně aplikuje důkazní standard „přiměřené pravděpodobnosti“. Pokud je byt jen přiměřeně pravděpodobné, že tvrzení žadatele je pravdivé nebo že se určitá skutečnost udála tak, jak uvádí žadatel, správní orgán nesmí toto tvrzení prohlásit za nevěrohodné a vyloučit jej z dalšího posuzování. Pokud tvrzení žadatele splňuje podmínky uvedené v čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice, je z nich správní orgán povinen vycházet (viz rozsudky NSS č. j. 5 Azs 66/2008-70 a ze dne 26. 2. 2008, č. j. 2 Azs 100/2007-64).

[29] Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku ze dne 2. 12. 2014 ve věci C-148/13 až C-150/13 konstatoval, že pokud nejsou splněny všechny podmínky vyjmenované v čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice, může tvrzení žadatele vyžadovat důkazy. Podmínky vymezené v uvedeném článku musí být splněny kumulativně (viz též rozsudek NSS ze dne 24. 2. 2023, č. j. 4 Azs 30/2023-24).

[30] Z důkazního standardu „přiměřené pravděpodobnosti“ nemusí správní orgán vycházet, pokud dospěje k závěru, že žadatel je nevěrohodný ve všech relevantních aspektech své žádosti. V tomto případě může správní orgán bez dalšího posoudit žadatele jako nevěrohodného a nemusí se dále zabývat hodnocením jednotlivých tvrzení a skutečností (viz rozsudky NSS ze dne 21. 3. 2012, č. j. 6 Azs 3/2012-45, a ze dne 10. 6. 2021, č. j. 7 Azs 354/2020-31). Právě tyto judikатурní závěry krajský soud nerefletoval ve svém rozsudku, jak bude vysvětleno níže.

[31] V posuzované věci bylo klíčové posoudit, zda stěžovatel správně vyhodnotil, že žalobce není věrohodný. Pokud tento závěr byl správný, stěžovatel nemusel shromažďovat další podklady pro rozhodnutí a mohl bez dalšího mezinárodní ochranu neudělit.

[32] Pro vyhodnocení věrohodnosti výpovědi žadatele se používají tzv. indikátory věrohodnosti (viz např. rozsudek ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45,

č. 4304/2022 Sb. NSS). Způsob vyhodnocení jednotlivých indikátorů věrohodnosti je blíže rozveden v materiálech Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu a jeho nástupce Agentury Evropské unie pro otázky azylu, především v praktické příručce Posuzování důkazů z března 2015, a v *Evidence and credibility assessment in the context of the Common European Asylum System* z roku 2018. Indikátory věrohodnosti se zabývá rovněž dokument z ledna 2024, *Practical Guide on Evidence and Risk Assessment*. S těmito materiály NSS běžně pracuje (viz rozsudky ze dne 27. 9. 2024, č. j. 5 Azs 143/2024-29, a ze dne 3. 6. 2024, č. j. 5 Azs 256/2023-65).

[33] Mezi indikátory věrohodnosti se řadí vnitřní a vnější konzistentnost výpovědi žadatele, plauzibilita výpovědi, podrobnost výpovědi, nebo chování žadatele v průběhu řízení. V posuzované věci stěžovatel shledal vnitřní nekonzistentnost výpovědi žalobce. Vnitřní konzistentnost je posuzována s ohledem na její koherentnost v průběhu celého řízení. V rámci tohoto indikátoru se ověřuje, zda se v žadatelově výpovědi nevyskytují závažné rozpory. Drobné nesrovnalosti ve výpovědích mohou být důsledkem nepřesností v překladu, časového odstupu od popisovaných událostí, emocionálního vypětí spojeného s určitými zážitky či dalších podobných faktorů. Drobné rozpory obvykle nejsou samy o sobě důvodem pro závěr o nevěrohodnosti žadatele. Rozpory, na nichž správní orgán zakládá svůj závěr o nevěrohodnosti, se musí týkat významných skutečností a musejí přesvědčivě vypovídat o nevěrohodnosti žadatele (viz rozsudek NSS ze dne 15. 10. 2024, č. j. 5 Azs 306/2023-51).

[34] Vnitřní konzistentností výpovědí žadatelů o mezinárodní ochranu se NSS již mnohokrát zabýval. V již citovaném rozsudku č. j. 7 Azs 128/2024-58 uvedl, že „*stěžovatelův azylový příběh není (jako celek) hodnověrný. Jeho výpovědi si vzájemně odporují. Nejedná se přitom o zjevné marginálie, které by bylo lze překlenout prostým dovysvětlením či interpretací, nýbrž naopak o zásadní rozpory mezi jednotlivými stěžovatelovými tvrzeními [...]. Lze proto souhlasit s městským soudem, že vnitřní konzistence stěžovatelovy výpovědi je zásadním způsobem narušena, a to do té míry, že zasahuje celkovou věrohodnost stěžovatelova azylového příběhu.*“

[35] V rozsudku ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008-83, NSS dospěl k závěru, že „*[v]ýpověď byla nedůvěryhodná zejména proto, že stěžovatel s postupem času pozměňoval svá tvrzení, tak aby jím popisovaná situace v zemi původu založila důvodnost obav z pronásledování. Těmito výraznými změnami a rozpory ve výpovědích však znedůvěryhodnil svou výpověď jako celek. [...]. Rozpory jsou jak v základních věcech [...], tak i v popisech podrobností (odlišný způsob vycestování ze země, odlišný způsob zjištění údajného hrozícího zatčení) [...].*“

[36] NSS v již citovaném rozsudku č. j. 4 Azs 30/2023-24 posuzoval situaci, kdy správní orgán založil závěr o nevěrohodnosti žalobce na indikátoru vnitřní nekonzistentnosti příběhu. Konstatoval, že „*[z]a této situace lze zcela přisvědčit stěžovatelově argumentaci v kasační stížnosti, že by bylo nadbytečné doplňovat dokazování dalšími, podrobnějšími zprávami o zemi původu. Ty by totiž nemohly nic změnit na závěru o nevěrohodnosti žalobce z důvodu vnitřní nekonzistence jeho výpovědi.*“

pokračování

[37] Z judikatury vyplývá, že mohou nastat tři typové situace. Zaprvé, azylový příběh žadatele je věrohodný jako celek. Zadruhé, azylový příběh je nevěrohodný jen v dílčích nepodstatných aspektech. V těchto případech je správní orgán povinen žádost řádně posoudit. Zatřetí, správní orgán zjistil celkovou nevěrohodnost žadatele. V tomto případě se správní orgán žádostí nezabývá a nemusí opatřovat další podklady o zemi původu žadatele. Pokud je azylový příběh zcela nevěrohodný, může být po žadateli vyžadováno, aby předložil na podporu svých tvrzení důkazy.

[38] Stěžovatel v napadeném rozhodnutí dospěl k závěru, že azylový příběh žalobce je nevěrohodný ve všech podstatných aspektech. Stěžovatel v důsledku toho pochyboval i o tom, zda žalobce skutečně sloužil v armádě jako profesionál.

[39] NSS se ztotožňuje se závěrem o celkové nevěrohodnosti žalobce. Jeho azylový příběh vykazuje zásadní vnitřní nekonzistentnost, a to jak v klíčových otázkách, tak i v jednotlivých podrobnostech. Žalobce poskytoval rozporné informace ohledně (i) roku, ve kterém sloužil v armádě; (ii) roku, ve kterém z armády dezertoval a opustil Arménii; (iii) toho, zda armádu opustil během válečného konfliktu v roce 2016, nebo ještě před jeho vypuknutím; (iv) nákupu letenky do Moskvy, tedy ve kterém roce a ve kterou denní dobu k nákupu došlo; (v) délky pobytu v Ruské federaci (zda to bylo 1 rok, nebo 2 roky); (vi) místa ztráty cestovních dokladů (zda to bylo v Ruské federaci, nebo na Ukrajině) a (vii) postu, na kterém měl v armádě sloužit (tedy zda měl sloužit jako odstřelovač a útočit na ázerbájdžánské důstojníky, nebo jestli měl sloužit na hlídce). Nevěrohodné je rovněž tvrzení žalobce, že pokud by se pokusil získat identifikační doklady na arménském zastupitelském úřadu, byl by zde zadržen. Toto tvrzení je totiž v rozporu s jeho jiným tvrzením, podle něhož již v minulosti na Ukrajině navštívil arménský zastupitelský úřad, aniž by k tomuto došlo.

[40] Některé z rozporů by se mohly zdát nedůležité a samy o sobě by nevedly k pochybnostem o věrohodnosti žalobce (např. denní doba nákupu letenky). Některé z nich jsou však pro posouzení žádosti zcela zásadní, například rok, ve které měl žalobce sloužit jako profesionál v armádě. Ve svém souhrnu jsou jak drobné rozpory, tak i rozpory týkající se zásadních aspektů, natolik závažné, že NSS musí přisvědčit stěžovateli, že žalobce je třeba považovat za zcela nevěrohodného. Lze se také domnívat, že žalobce pozměňoval azylový příběh tak, aby naplnil kritéria pro udělení mezinárodní ochrany. O účelovosti svědčí, že jako důvod dezerce uvedl konflikt z roku 2016, kdy skutečně v dubnu probíhala tzv. čtyřdenní válka, ačkoliv Arménii měl opustit o několik let dříve. Účelově vyznívá i samotné tvrzení o působení v arménské armádě jako profesionál. Žalobce v této souvislosti měnil informace (např. pozice, na které měl sloužit). Stěžovatel nepochybil, když na základě zjištěné nevěrohodnosti žalobce nepřistoupil k opatření dalších podkladů o zemi původu. Jak bylo výše uvedeno, správní orgán je v takovém případě oprávněn žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítnout bez dalšího.

[41] Krajský soud po konfrontaci žalobce se zjištěnými rozpory při jednání ho rovněž shledal nevěrohodným. Uvedl, že rozpory v jeho tvrzeních ohledně odchodu z Arménie nelze považovat za marginální. Upozornil i na řadu dalších rozporů v azylovém příběhu. Přesto krajský soud stěžovatele zavázal, aby opatřil další podklady o bezpečnostní situaci v Arménii v letech 2011 a 2012, kdy měl žalobce ze země vycestovat. Tyto podklady mají

být podle krajského soudu indicií k potvrzení, nebo vyvrácení tvrzení žalobce. Zároveň mají být podstatné pro závěr, zda Arménie v těchto letech páchala válečné zločiny nebo byla podezřelá z jejich páchání.

[42] Krajský soud dospěl k závěru, že pokud žalobce skutečně vykonával základní vojenskou službu ve věku od 18 do 20 let, ukončil ji přibližně v roce 2009. Pokud žalobce podepsal smlouvu s armádou 3 až 4 roky poté, co absolvoval základní vojenskou službu, mohl dezertovat v letech 2011 nebo 2012. Krajský soud tedy zvolil jednu z možných žalobcem tvrzených skutkových linií a dovodil, že stěžovatel opustil Arménii v roce 2011 nebo 2012. Následně vytkl stěžovateli, že podklad o bezpečnostní situaci v Arménii v těchto letech není součástí správního spisu.

[43] NSS v první řadě nepovažuje tento výpočet za správný. Žalobce se narodil X. Pokud měl začít základní vojenskou službu ve věku 18 let, bylo by to v roce 2004. Za předpokladu, že základní vojenský výcvik trval 2 roky, skončil by jej v roce 2006 (tedy o 3 roky dříve, než dovodil krajský soud). Žalobce uvedl, že 3 nebo 4 roky poté nastoupil na další vojenský výcvik, který trval 3 měsíce, a po jeho skončení měl okamžitě podepsat smlouvu s armádou. Následně měl po čtyřech měsících služby v profesionální armádě dezertovat a opustit Arménii. Na základě tohoto výpočtu dospěl NSS k závěru, že žalobce mohl opustit Arménii v letech 2009, 2010 nebo 2011. V každém případě to byl žalobce, kdo měl přesně uvést rok svého odchodu. Není úkolem žalovaného ani soudu, aby domýšleli tento údaj za žalobce.

[44] Postup krajského soudu je v rozporu s výše uvedenými judikturními východisky, podle nichž může správní orgán v případě shledání celkové nevěrohodnosti žalobce bez dalšího mezinárodní ochranu neudělit. Nelze po stěžovateli požadovat, aby obstarával podklady týkající se bezpečnostní situace v Arménii v letech 2011 a 2012, když žalobce opakovaně měnil tvrzení ohledně období, kdy působil v profesionální armádě. Pokud by stěžovatel měl vycházet z této logiky, musel by z opatrnosti zajistit podklady nejen pro roky 2011 a 2012, ale také pro všechny ostatní roky, které žalobce uváděl v průběhu správního řízení.

[45] NSS dále není zřejmé, jak by požadované podklady mohly vyvrátit závěr o nevěrohodnosti žalobce. I kdyby si stěžovatel požadované podklady obstaral a v nich byla uvedena jakákoliv nová informace, nemohlo by to nic změnit na závěru o žalobcově nevěrohodnosti. Podklady by nebyly schopny vyvrátit žádný z rozporů, které NSS výše shrnul a označil čísly (i) až (vii).

[46] Podklady nejsou potřebné ani pro posouzení, zda Arménie v době žalobcovy dezerce páchala válečné zločiny nebo byla podezřelá z jejich páchání. Je tomu tak právě proto, že žalobce byl shledán nevěrohodným. Stěžovateli, jak se podává z napadeného rozhodnutí, vyvstaly pochybnosti i o tom, zda žalobce skutečně sloužil v profesionální armádě. Na tuto skutečnost krajský soud nijak nereagoval a tento závěr stěžovatele nevyvrátil. Pokud stěžovatel považoval azylový příběh za zcela nevěrohodný ve všech podstatných aspektech, nebylo nutné zkoumat, zda Arménie páchala válečné zločiny.

[47] Jak již NSS výše uvedl, žadatel o mezinárodní ochranu zpravidla není povinen svá tvrzení podkládat důkazy. Toto pravidlo je však modifikováno v případě,

pokračování

kdy jsou tvrzení žalobce považována za nevěrohodná. V takových situacích mohou správní orgány požadovat, aby žadatel předložil důkazy na podporu svých tvrzení (viz čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice). Stěžovatel se během pohovoru dotázal žalobce, zda může doložit, že sloužil v profesionální armádě. Žádné důkazy však žalobce neposkytl. Toto tvrzení by se přitom dalo prokázat například dopisem, e-mailovou nebo jinou komunikací s armádou, výplatními páskami, výpisem z účtu, fotografiemi, videozáznamy, smlouvou s armádou nebo jinými dokumenty. Pokud byla tvrzení žalobce vnitřně rozporná ve všech podstatných aspektech žádosti a žalobce neprokázal, že by sloužil v profesionální armádě, nezbylo stěžovateli než žádost zamítnout. V takovém případě stěžovatel nemusel shromažďovat další podklady o zemi původu žalobce.

IV. Závěr a náklady řízení

[48] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené zrušil rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[49] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. ledna 2025

Tomáš Kocourek
předseda senátu